

2. Vzdělání a vzdělávání

Vzdělávání je proces cílevědomého a systematického učení a vzdělání je souhrn znalostí, které jsou výsledkem tohoto procesu. Častěji se však pojem vzdělání zužuje na formální uznání výsledků učení.

K hodnocení vzdělanosti úrovně obyvatelstva v kraji, okresech i v nižších územně správních celcích byly využity výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (SLDB 2011), kdy jedna ze zjišťovaných otázek pro osoby ve věku 15 a více let, se týkala „nejvyššího ukončeného vzdělání“.

Pro část kapitoly týkající se vzdělávání organizovanému dle školského zákona vycházíme z údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), data za ostatní zařízení péče o předškolní děti, která jsou provozovaná podle jiných zákonů (např. živnostenského) k dispozici nemáme. Mezi základní faktory určující budoucí potřeby ve vzdělávání patří demografický vývoj, především úroveň porodnosti a stěhování.

Vzdělanost podle nejvyššího ukončeného vzdělání

V Jihočeském kraji odpovědělo při SLDB 2011 na otázku nejvyššího dosaženého vzdělání téměř 516 tisíc obyvatel ve věku 15 a více let a u 4 % osob nebyla odpověď zjištěna. Mezi juniory byl podíl nezjištěných odpovědí vyšší. Ve věkové skupině 15–19 let otázku nezodpovědělo téměř 10 % osob.

Tab. 2.1 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání, pohlaví a věku

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	v tom		z toho věková skupina			Osoby ve věku 25–29 let podle pohlaví	
		muži	ženy	15–19 let	20–24 let	25–29 let	muži	ženy
Počet obyvatel	537 217	261 657	275 560	35 660	40 019	40 505	20 664	19 841
v tom (%):								
bez vzdělání	0,5	0,4	0,5	0,2	0,4	0,4	0,5	0,4
základní vč. neukončeného	18,2	13,8	22,4	77,9	9,7	6,4	6,8	5,9
střední vč. vyučení (bez maturity)	34,9	41,3	28,9	6,7	23,2	27,4	34,9	19,7
úplně střední s maturitou	27,5	25,3	29,5	5,4	51,1	31,8	30,1	33,6
nástavbové a vyšší odborné	4,1	3,2	4,9	0,1	4,0	7,0	5,8	8,3
vysokoškolské	10,8	11,4	10,3	-	7,9	22,4	16,9	28,2
nezjištěno	4,0	4,4	3,5	9,6	3,7	4,5	4,9	4,0

Vzhledem ke zvyšujícím se nárokům na vzdělání a podstatně větší nabídce vysokoškolských oborů se vzdělanostní struktura mladé generace naprosto odlišovala od struktury starších věkových skupin, zejména seniorů. Zatímco osoby ve věku 65 a více let měly v roce 2011 ze dvou třetin pouze základní vzdělání nebo střední vzdělání bez maturity, u osob ve věku 20–29 let převažovalo úplně středoškolské a vyšší vzdělání.

Pomíjíme věkovou skupinu 15–19 let (při sčítání 2011 to byli narození v letech 1992 až 1996), kde jsou osoby, které většinou ještě neukončily svůj vzdělávací proces. Drtivá většina z nich měla pouze ukončenou povinnou školní docházku.

Ve věkové skupině 20–24 let (narození v letech 1986 až 1991) již převládaly osoby s úplným středním vzděláním s maturitou (včetně nástavbového a vyššího odborného studia) a 8 % již mělo vysokoškolské vzdělání. Pouze s dokončeným základním vzděláním byl v této věkové skupině každý desátý. Ale ani u této věkové skupiny nelze předpokládat ukončení vzdělávacího procesu.

Až ve věkové skupině 25–29 let (narození v letech 1982 až 1985) měla již většina osob ukončený vzdělávací proces v rámci školní docházky. Z těch, kteří vyplnili otázku vzdělání, mělo víc než 40 % úplně střední vzdělání s maturitou (včetně nástavbového a vyššího odborného) a 23 % mělo vysokoškolské vzdělání. Střední vzdělání bez maturity mělo 29 % a jen se základním vzděláním zůstalo 7 % osob.

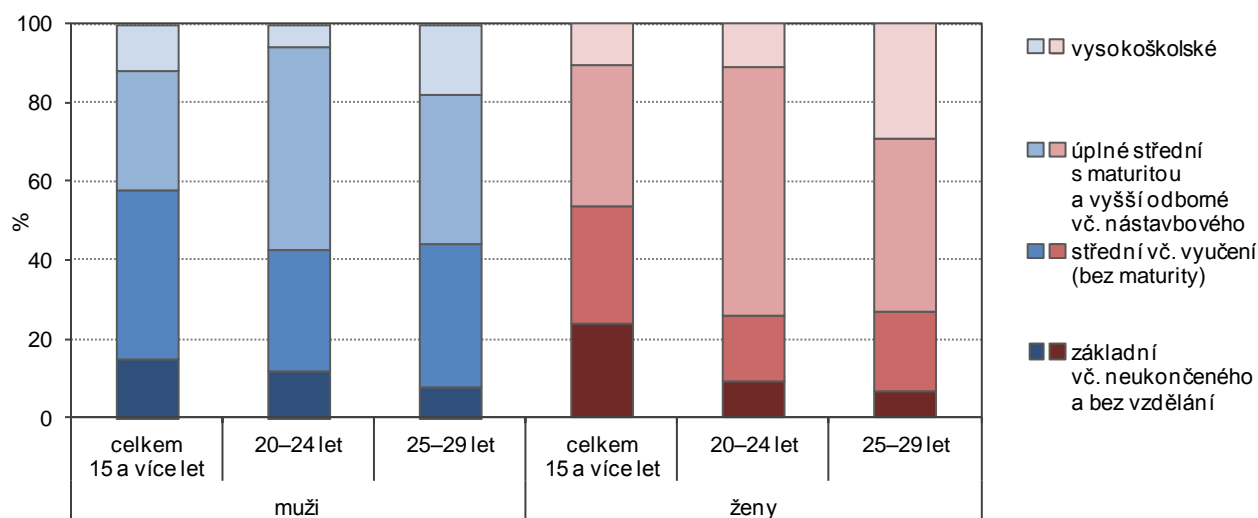
Ve vzdělanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání existují genderové rozdíly. V celé populaci 15letých a starších bylo mezi ženami výrazně víc osob jen se základním vzděláním (vlivem starších věkových ročníků) ale i osob s maturitou, mezi muži byl nesrovnatelně vyšší podíl osob vyučených a se středním vzděláním bez maturity a bylo tam i více vysokoškoláků. U mladších věkových skupin existují tyto rozdíly v poněkud pozměněné podobě.

Mezi mladými muži sice zůstal výrazně vyšší podíl učňovského a středního vzdělání bez maturity a mezi ženami vyšší podíl osob s maturitou, ale změnilo se genderové zastoupení v kategorii s nejnižším a nejvyšším vzděláním. Ve věkové skupině 25–29 let byl podíl osob jen se základním vzděláním vyšší

u mužů, naopak vysokoškolským diplomem se mohly častěji prokázat ženy; vysokoškolské vzdělání mělo 29,3 % žen a jen 17,8 % mužů (z osob se zjištěným vzděláním).

Graf 2.1 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání
(ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

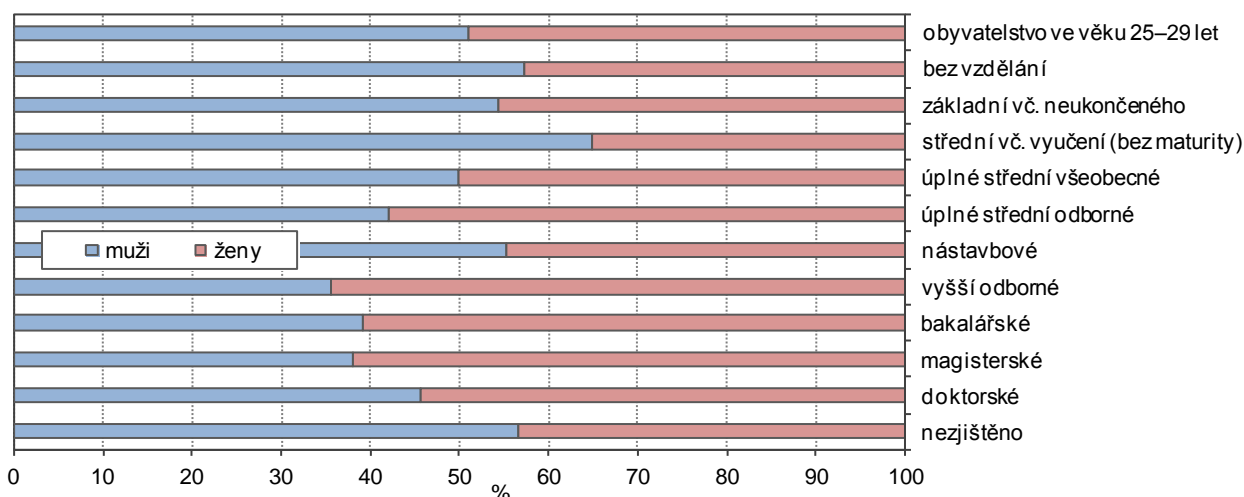

V Jihočeském kraji bylo při SLDB 2011 alespoň s maturitou ve věkové skupině 20–24 let 65,4 % osob a ve věkové skupině 25–29 let 64,2 % osob. U mužů tento podíl v obou věkových kategoriích představoval 56–57 %, zatímco u žen byl výrazně vyšší 73–74 %.

Ve věkové skupině 25–29 let, kde je poměr žen a mužů 49:51 ve prospěch mužů, překračovali muži tento poměr v kategoriích bez vzdělání a se základním vzděláním (včetně neukončeného), významně pak u středoškolského vzdělání bez maturity včetně vyučení (poměr 65:35) a u nástavbového studia. Téměř shodný počet mladých mužů a žen měl úplné střední všeobecné vzdělání. V ostatních stupních vzdělání převažovaly ženy, zvláště markantní byla jejich převaha u vzdělání vyššího odborného (64:36), magisterského (62:38) a bakalářského (61:39).

Graf 2.2 Zastoupení mužů a žen ve věku 25–29 let v jednotlivých stupních nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

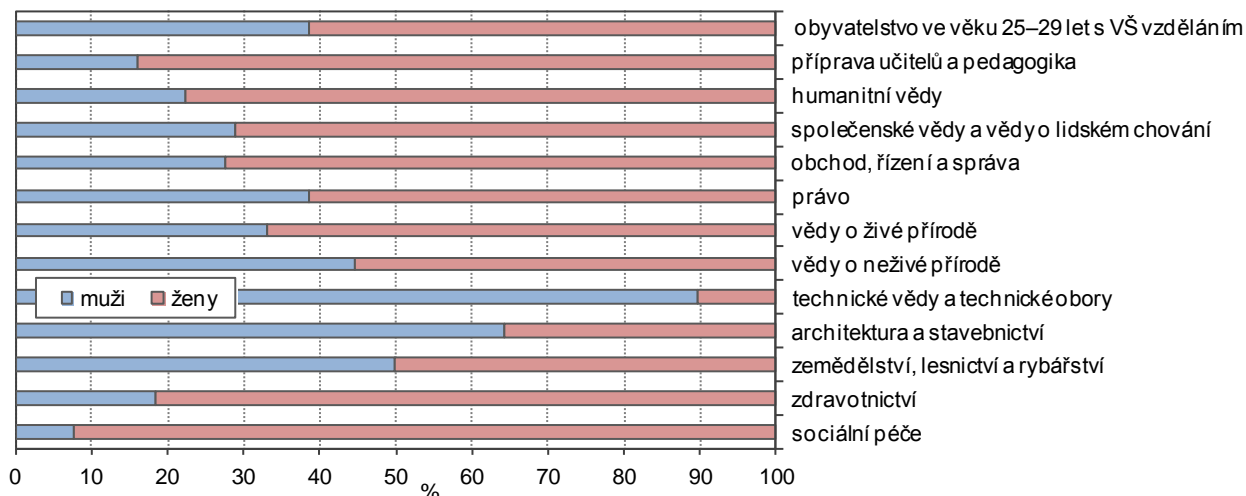
Vysokoškolské vzdělání mělo 9,1 tis. osob ve věku 25–29 let a poměr žen a mužů zde byl 62:38 ve prospěch žen. Graf 2.3 znázorňuje genderové zastoupení ve vybraných vysokoškolských oborech (největší z vybraných oborů společenské vědy a vědy o lidském chování zahrnoval 1,7 tis. osob, nejmenší vybraný obor vědy o neživé přírodě 244 osob). Ženy převládaly ve většině vysokoškolských oborů, zcela bezkonkurenční bylo jejich zastoupení v oboru sociální péče, učitelství a pedagogika, zdravotnictví a humanitní vědy. Srovnatelný počet mužů a žen měl vysokoškolský titul z oborů zemědělství, lesnictví

a rybářství. Vysokoškolsky vzdělaní muži převažovali pouze v architektuře a stavebnictví a v technických vědách a technických oborech.

Graf 2.3 Zastoupení mužů a žen ve věku 25–29 let s vysokoškolským vzděláním ve vybraných oborech (ze zjištěných hodnot)

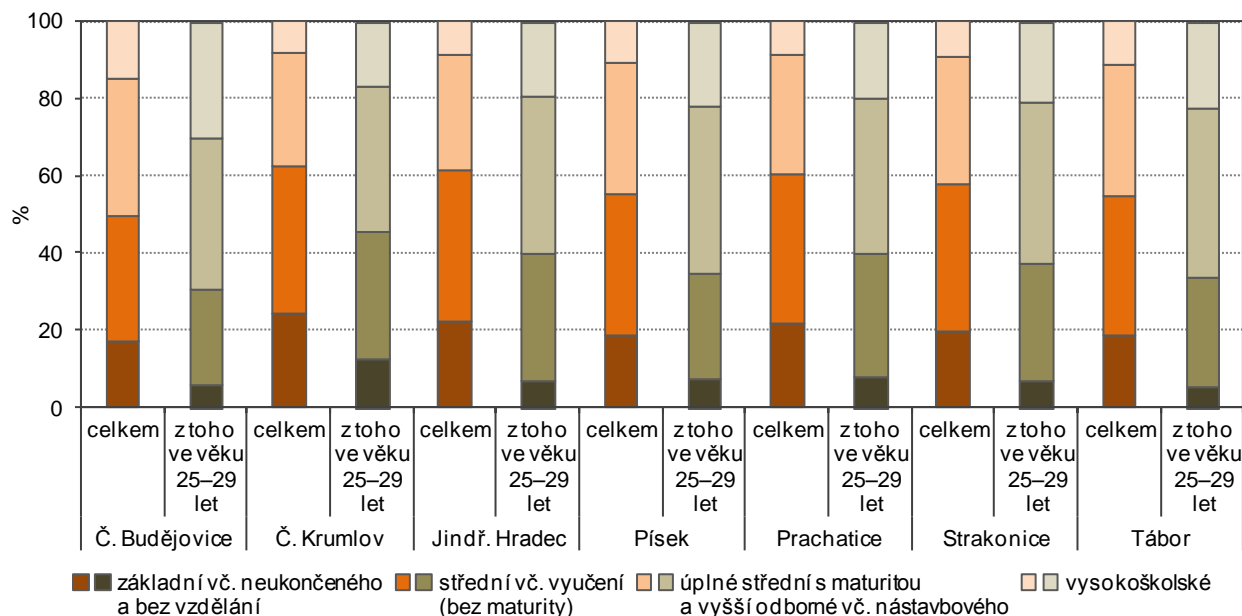
Zdroj: SLDB 2011

V regionálním srovnání jsou v kraji „nejvzdělanějším“ okresem České Budějovice. Alespoň úplné středoškolské vzdělání měla více než polovina jeho obyvatel ve věku 15 a více let (v kraji 44 %) a téměř 70 % juniorů ve věku 25–29 let (v kraji 64 %). Hodnoty za Jihočeský kraj překračovaly ještě okresy Tábor a Písek, kde maturitu či vysokoškolský diplom mělo 45 % obyvatel 15letých a starších a více než 66 %, respektive 65 % juniorů ve věku 25–29 let. Nejnižší podíl osob s alespoň úplným středoškolským vzděláním byl zjištěn v okrese Český Krumlov – 38 % z obyvatel 15letých a starších a 54 % z juniorů ve věku 25–29 let. Tento okres měl naopak nejvyšší podíl osob se základním vzděláním – 13 % z juniorů ve věku 25–29 let.

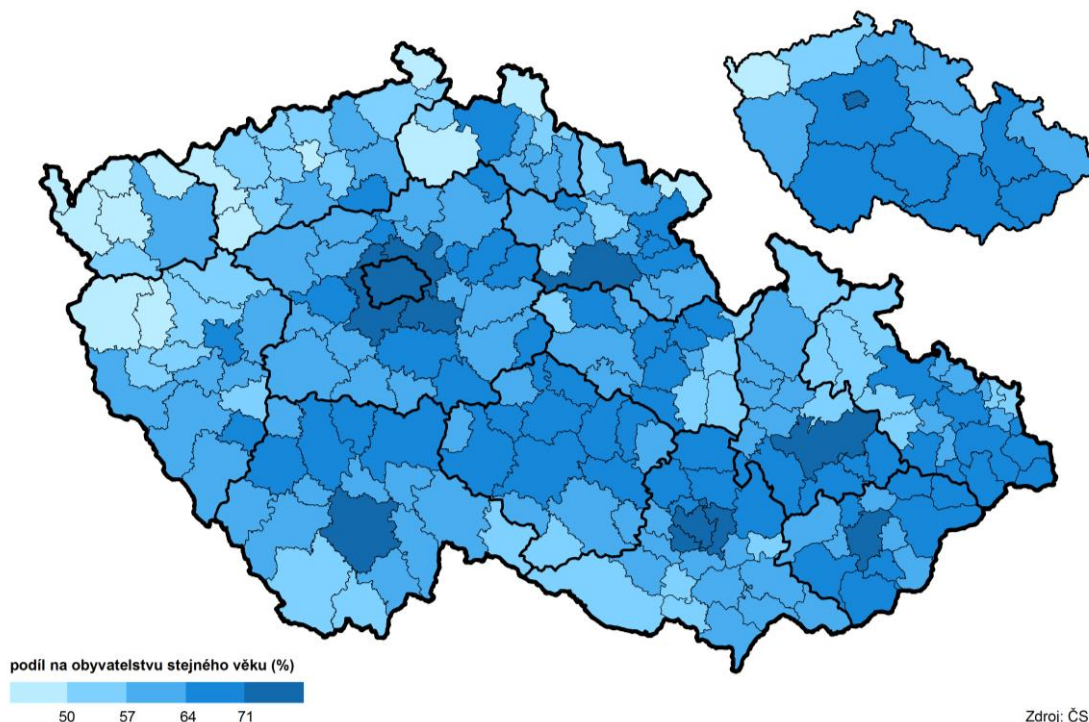
Graf 2.4 Obyvatelstvo v okresech kraje ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

Zdroj: SLDB 2011

V mezikrajském srovnání se Jihočeský kraj podílem osob s alespoň úplným středním vzděláním mezi juniory ve věku 25–29 let zařadil na sedmé místo. S podílem 82 % je „nejvzdělanějším“ krajem Hlavní město Praha, na druhém místě byl s odstupem Jihomoravský kraj (69 %). Na opačné straně žebříčku figuruje kraj Karlovarský (necelých 50 %). Většina krajů měla tento podíl v rozmezí od 63 % do 66 %.

Ktg. 2.1 Obyvatelstvo se středoškolským s maturitou, vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním ve věku 25–29 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)

Podrobnější regionální pohled ukazuje, že relativně nejvíc juniorů s maturitou či vysokoškolským diplomem soustřeďuje Praha, Brno a jejich okolí a některá krajská města, resp. jejich SO ORP. V centru Jihočeského kraje v SO ORP České Budějovice bylo zjištěno ve věkové skupině 25–29 let 71 % osob s alespoň úplným středním vzděláním. Tímto podílem se Českobudějovicko umístilo na desátém místě mezi všemi SO ORP České republiky. Naopak nejméně osob s maturitou nebo vysokoškolským diplomem bylo v jižních Čechách mezi juniory tohoto věku v SO ORP Kaplice (51 %; v celorepublikovém porovnání to byl 16. nejhorší podíl).

Mateřské školy

Institucionální předškolní vzdělávání není povinné. Pro děti obvykle od tří do šesti let (v odůvodněných případech i pro děti mladší) jej zabezpečují mateřské školy (veřejné, soukromé, firemní), popřípadě přípravné třídy základních škol. Dětem, které mají za rok nastoupit do základní školy, se docházka do mateřské školy nabízela přednostně, od školního roku 2017/18 je pro děti, které do konce srpna dosáhnou 5 let věku, předškolní vzdělávání povinné.

Počet dětí navštěvujících mateřské školy v Jihočeském kraji od školního roku 2006/07 trvale rostl, až v roce 2015/16 došlo k poklesu o 0,3 %, a v dalším školním roce k poklesu o dalších 1,2 %. Přesto bylo ve školním roce 2016/17 v Jihočeském kraji v mateřských školách o 21,9 % více dětí než před deseti lety.

Tab. 2.2 Mateřské školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Děti celkem	18 926	19 658	20 447	21 430	22 055	22 942	23 292	23 419	23 351	23 065
z toho dívky (%)	47,7	47,8	47,9	48,0	48,0	48,5	48,0	47,8	47,8	47,6
v tom ve věku (%):										
méně než 3 roky	9,7	11,0	12,1	12,1	11,3	11,3	11,4	12,5	13,5	14,3
3 roky	25,4	25,6	25,9	26,8	26,5	26,3	25,2	25,0	24,4	25,2
4 roky	28,9	28,2	28,0	27,8	28,4	28,4	28,3	27,7	27,0	26,7
5 let	29,4	28,5	27,8	27,4	27,6	28,4	29,3	28,8	28,7	27,7
6 a více let	6,6	6,7	6,2	5,9	6,2	5,7	5,8	6,0	6,4	6,2

Mezi dětmi v mateřských školách je víc chlapců, podíl děvčátek se pohybuje kolem 48 %, což odpovídá struktuře nejmladších věkových ročníků podle pohlaví.

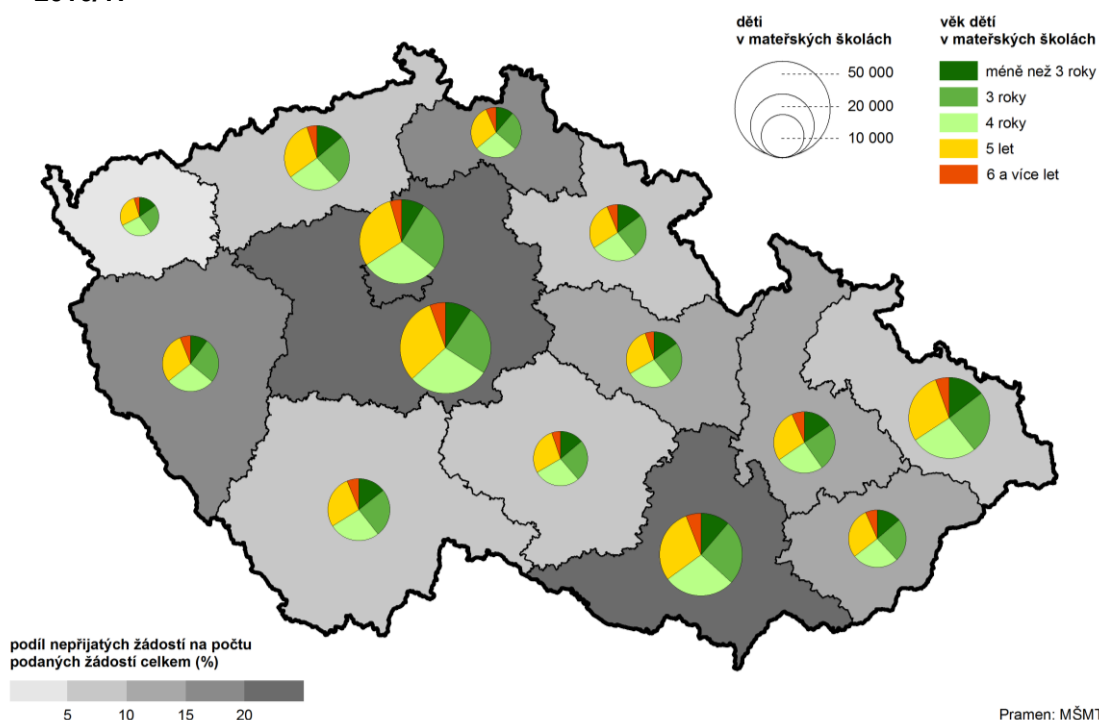
Pokud jde o věkovou strukturu malých školáčků, rozhodující část připadá na děti ve věku 3 až 5 let, přičemž nejvyšší je zpravidla podíl těch pětiletých. Děti ve věku 6 a více let se podílejí zhruba 6 %. Podíl nejmladších dětí (do 3 let věku) je ve srovnání s těmi nejstaršími dvojnásobný.

Za deset let se mezi dětmi v MŠ snížil vlivem demografického vývoje podíl dětí ve věku 4 a více let z 64,9 % na 60,6 %. Podíl tříletých dětí se téměř nezměnil, v roce 2016/17 stejně jako deset let před tím představoval čtvrtinu ze školkových dětí, ale zvýšil se podíl dětí mladších tří let z 9,7 % na 14,3 %.

Počet dětí pětiletých a šestiletých a starších vzrostl za deset let o 14–15 %, počet čtyřletých o 12 %, tříletých o 21%. Nejvyšší nárůst, téměř o 80 %, vykázal počet mladších 3 let, což je obdobné ve všech krajích.

Celkovým přírůstkem počtu dětí v MŠ za uplynulé desetiletí o 21,9 % se sice Jihočeský kraj řadí mezi kraje s podprůměrným indexem (v ČR nárůst o 24,5 %), ale hodnota tohoto indexu je pátá nejvyšší. Nejvíce se zvýšil počet dětí v MŠ v krajích, které se již několik let drží na špičce v porodnosti, v kraji Středočeském a Hlavním městě Praha – v obou za deset let víc než o 40 %. Naopak nejméně se zvýšil v Karlovarském a Ústeckém kraji – jen cca o 10 %.

Ktg. 2.2 Věková struktura dětí v mateřských školách a žádosti o přijetí podle krajů ve školním roce 2016/17

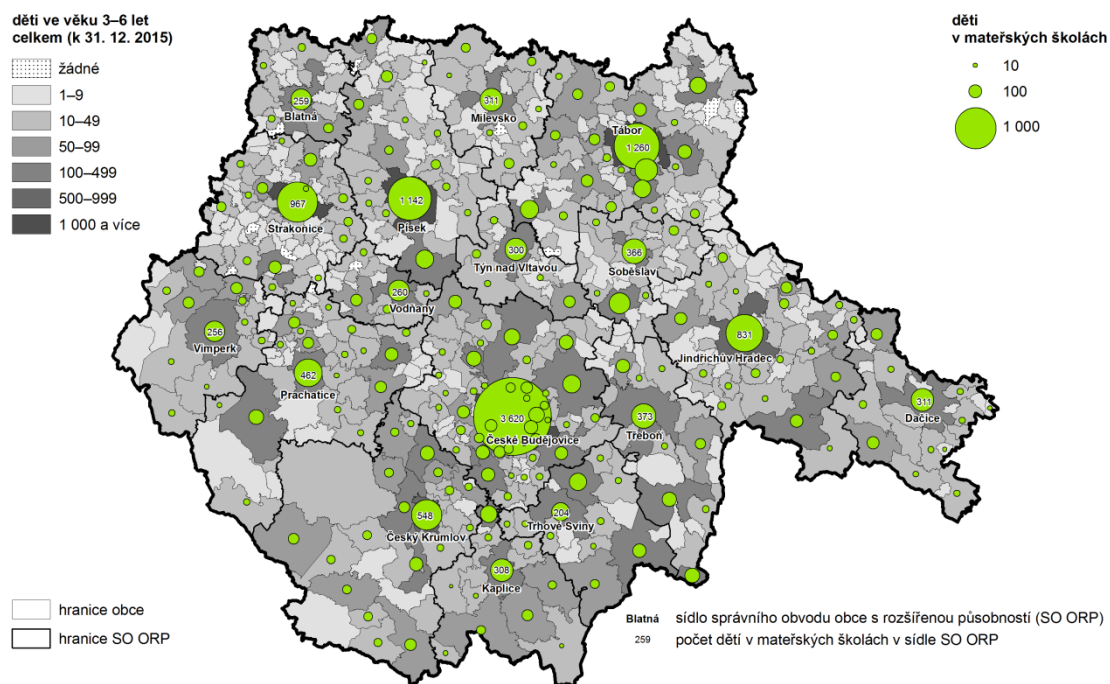
Nejvíce dětí v MŠ je v populačně nejsilnějších krajích Středočeském, Hl. městě Praha, Jihomoravském a Moravskoslezském. S výjimkou poslední jmenovaného měly tyto kraje již několik let nejvyšší porodnost v republice, což vyvolalo značnou poptávku po místech v MŠ. V Praze a Jihomoravském kraji nebylo ve školním roce 2016/17 vyhověno více než třetině žádostí o přijetí do školky, ve Středočeském kraji 27 %.

V Jihočeském kraji nebylo z celkového počtu 8,8 tis. žádostí o přijetí do školky vyhověno 9 %. Kraj se tak řadí mezi regiony, kde přijetí dítěte do mateřské školy není tak velký problém.

K vnitroregionální informaci o mateřských školách v kraji byly využity údaje za školní rok 2015/16, což jsou poslední dostupné údaje o dětech v mateřských školách podle obcí. Tehdy byly MŠ ve 237 obcích kraje (38 % z celkového počtu jihočeských obcí) a zapsáno v nich bylo více než 23,4 tis. dětí. Vzhledem k počtu dětí ve věku tří až šesti let v kraji by se dalo říci, že 85 % dětí v tomto věku chodilo do školky. V meziokresním srovnání byl tento podíl nejvyšší v okrese Prachatice (88,0 %) a Jindřichův Hradec (87,6 %) a naopak nejnižší v okrese Strakonice (82,1 %), v ještě podrobnějším pohledu podle SO ORP pak nejvyšší na Vimpersku a Třeboňsku (obě nad 89 %) a nejnižší na Blatensku (75,4 %).

Nejvíce dětí v mateřských školách samozřejmě připadá na větší města; ve školkách v Českých Budějovicích bylo ve školním roce 2015/16 zapsáno 3 620 dětí (85 % z počtu dětí ve věku 3–6 let), víc než 1 tis. dětí měly MŠ v Táboře a Písku (87 % z počtu dětí).

Ktg. 2.3 Děti v mateřských školách podle obcí Jihočeského kraje ve školním roce 2015/16

Vzhledem k osídlení jsou však častější obce s menším počtem dětí ve školkách – v kraji bylo 100 obcí s počtem 10 až 30 zapsaných dětí v MŠ. Protože však většina menších obcí ve školním roce 2015/16 svou MŠ neměla, řeší se tato otázka spádovostí. V roce 2015/16 bylo v kraji 25 obcí s více než 20 dětmi školkového věku, které neměly MŠ. Patřil sem např. Píšťín s 33 dětmi ve věku 3–6 let, kde na tuto potřebu obec zareagovala a v roce 2017 se zde školka otevřela.

Základní školy

Povinná školní docházka je devítiletá (zpravidla pro děti ve věku 6–15 let). Žáci ji uskutečňují převážně společně v základních školách organizovaných do dvou stupňů (5 + 4 ročníky). Počínaje druhým stupněm však existuje možnost pokračovat v povinném vzdělávání v osmiletých (po 5. ročníku) či šestiletých (po 7. ročníku) gymnáziích nebo v oboru tanec 8letých konzervatoří (pouze v Praze, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji). Základní vzdělávání lze na prvním i na druhém stupni uskutečňovat také formou individuálního vzdělávání.

Tab. 2.3 Základní školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	53 059	51 273	49 825	49 590	49 737	50 393	51 569	52 741	54 054	55 426
z toho dívky (%)	48,3	48,3	48,1	48,4	48,2	48,3	48,4	48,5	48,6	48,5
v tom (%):										
na 1. stupni	54,1	55,8	57,8	58,8	59,2	60,0	60,8	61,5	62,0	62,3
na 2. stupni	45,9	44,2	42,2	41,2	40,8	40,0	39,2	38,5	38,0	37,7
Nově přijatí do 1. ročníku	5 687	5 740	5 836	6 003	6 107	6 450	6 824	7 000	7 065	7 057
z toho ve věku 7 a více let (%)	23,9	23,4	24,2	23,3	22,9	22,5	20,5	20,5	22,1	23,0
Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku na ZŠ	6 786	6 541	5 529	5 177	4 979	4 893	4 942	5 004	4 861	.
Žáci, kteří přešli do středních škol ¹⁾	696	641	686	557	558	602	644	625	675	.

¹⁾ v plnění povinné školní docházky pokračují v nižších ročnících oborů víceletých gymnázií a oborů tanec 8letých konzervatoří

Počet žáků základních škol v Jihočeském kraji se od roku 2011/12 stále zvyšuje. Tomu předcházelo období, kdy kvůli extrémně nízké porodnosti z let 1995 až 2004 žáků v základních školách ubývalo. Zatímco na prvním stupni základních škol počet žáků klesal jen do roku 2008/09 a nyní se již osmým rokem zvyšuje, žáků na druhém stupni ubývalo až do roku 2012/13, tím jak se vlna početně slabších ročníků posouvala. Tento vývoj se odrazil ve změně poměru žáků prvního a druhého stupně. Jestliže v roce 2007/08

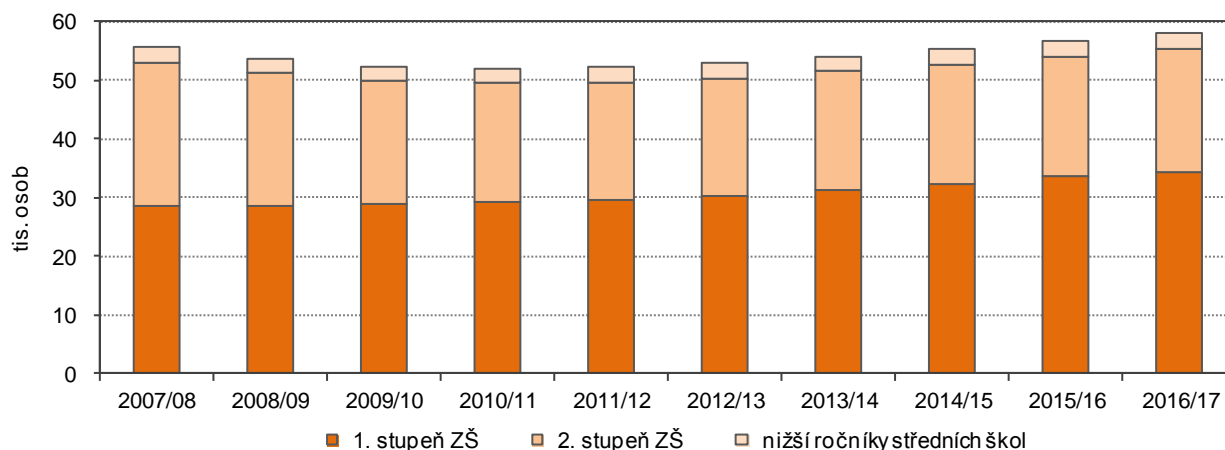
představoval 54:46 a v roce 2008/09 byl ideální 56:44 (to je poměr 5/4), posilovala se v dalších letech váha prvního stupně až na současný poměr 62:38.

Zatímco se během uplynulého desetiletí celkový počet žáků navštěvujících základní školu zvýšil víc než o 4 %, počet žáků na prvním stupni ZŠ vzrostl o 20 % a naopak počet žáků druhého stupně se o 14 % snížil.

Počet dětí nastupujících do první třídy ZŠ kopíroval s šestiletým posunem počet živě narozených. V průběhu uplynulého desetiletí se až do roku 2015/16 zvyšoval a ve školním roce 2016/17 nepatrně klesl. Téměř čtvrtina dětí nastupovala do první třídy s odkladem školní docházky, tj. ve věku 7 a více let.

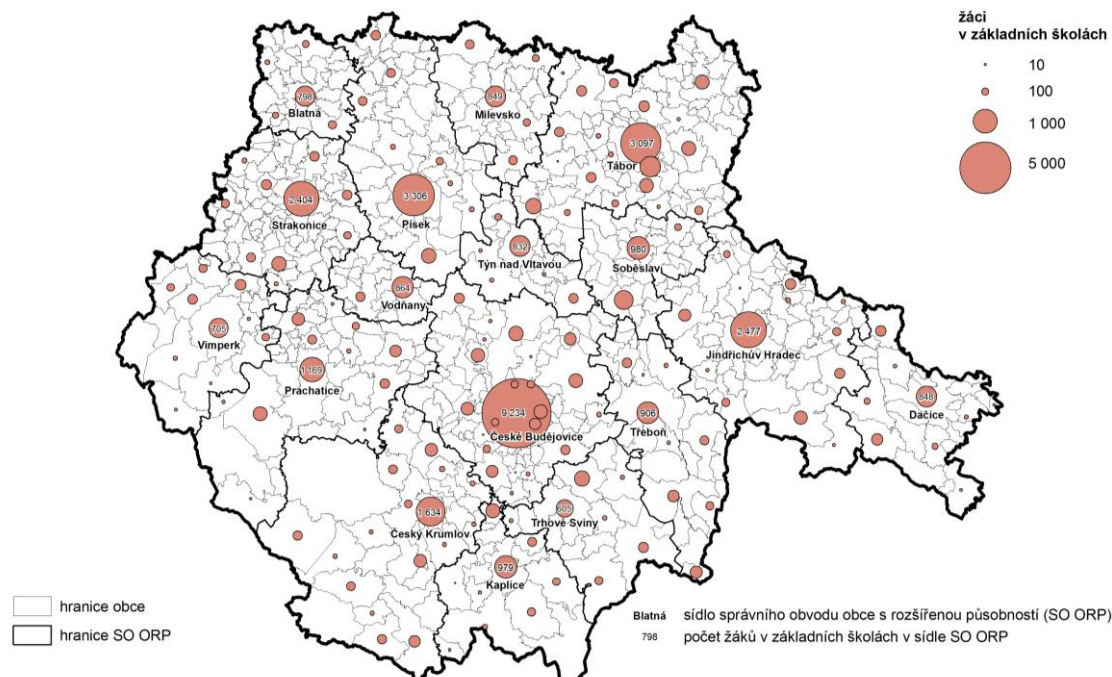
Graf 2.5 Žáci plnící povinnou školní docházku podle druhu školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Počet žáků, kteří končili povinnou školní docházku na základních školách, se až do roku 2012/13 kvůli nízké porodnosti z přelomu století snižoval a pak kolísal. Ve školním roce 2015/16 v kraji ukončilo školní docházku na základní škole necelých 4,9 tis. žáků (94 % z nich ji uzavřelo z deváté třídy). Kromě toho odcházejí ze základních škol v průběhu povinné školní docházky děti kvůli přechodu na víceletá gymnázia. Jejich počet kolísá; na osmiletá gymnázia přešlo nejvíc žáků v roce 2007/08 – 550 a nejméně v roce 2012/13 – 435, na šestiletá gymnázia jich přešlo nejvíc v roce 2015/16 – 167 a nejméně v roce 2011/12 – 107. Na víceletá gymnázia častěji míří dívky, na šestiletých tvoří až dvě třetiny, na osmiletých gymnáziích v posledních letech 52 až 56 % přijatých žáků.

Ktg. 2.4 Žáci v základních školách podle obcí Jihočeského kraje ve školním roce 2015/16

Pramen: MŠMT, ČSÚ

Obvykle počet dětí, které plní povinnou školní docházku na víceletých gymnáziích těsně převyšuje 2 520, jen v letech 2009/10 až 2013/14 byl nižší (cca 2 460 dětí). (Tyto děti tabulka Základní školy nezahrnuje.)

Podíl dětí, které dokončovaly základní vzdělání na víceletých gymnáziích z celkového počtu žáků plnících povinnou školní docházku, v Jihočeském kraji nepřesáhl 5 %, v roce 2016/17 byl nejnižší – 4,4 % a to kvůli početně silnějším ročníkům na prvním stupni.

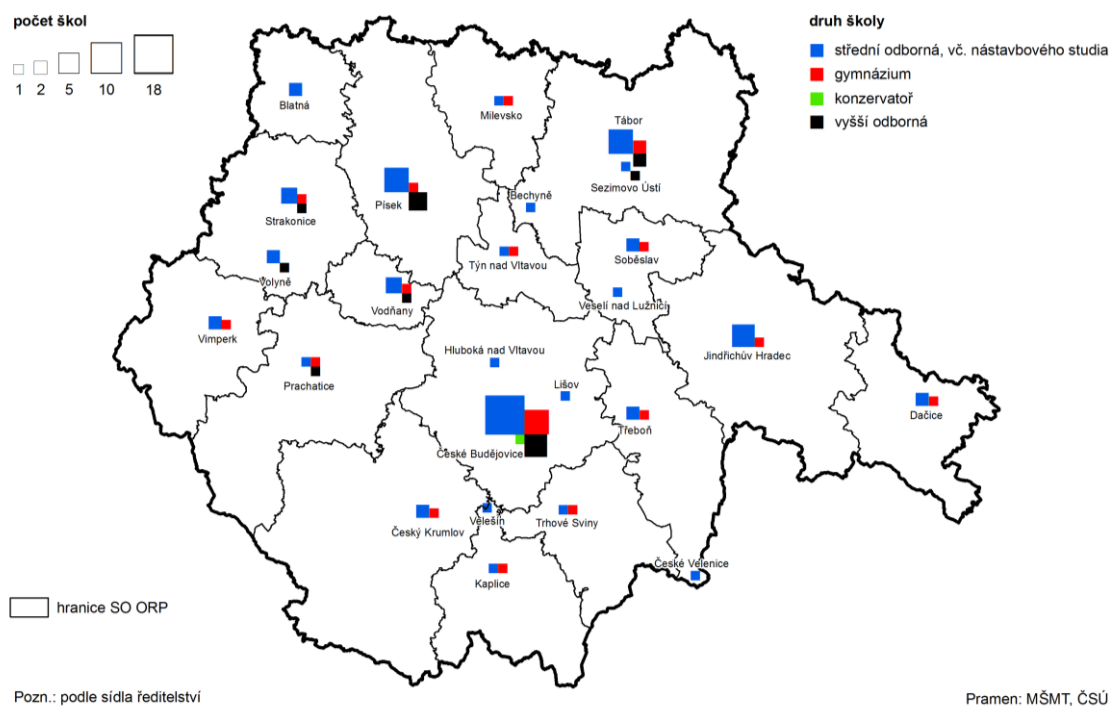
Mezi regiony ČR mělo nejvyšší podíl dětí, které dokončovaly základní vzdělání na víceletých gymnáziích (popř. oboru tanec 8letých konzervatoří), Hlavní město Praha, v roce 2016/17 – 8,2 %, druhý nejvyšší podíl dosáhl Karlovarský kraj – 5,0 %. Jihočeský kraj se hodnotou 4,4 %, která byl shodná s celorepublikovým podílem, zařadil na páté místo mezi kraji.

Ve školním roce 2015/16 mělo základní školu 28 % obcí Jihočeského kraje. Vybavenost základní školou je tedy méně častá než u mateřských škol, u žáků se předpokládá dojíždění do školy. Nejvíce dětí navštěvovalo základní školy v krajském a okresních městech, zhruba třetina obcí se základní školou měla menší školu do 50 žáků.

Střední školy

Po splnění povinné školní docházky pokračuje většina populace v nepovinném vyšším sekundárním vzdělání a to buď ve všeobecném v gymnáziích, nebo v odborném vzdělávání v ostatních školách, popř. konzervatořích. Ti, kdo ukončili vyšší sekundární vzdělávání v oborech s výučním listem, mohou pokračovat nástavbovým studiem, které je ukončeno maturitní zkouškou, nebo si rozšířit kvalifikaci ve studiu zkráceném.

Ktg. 2.5 Střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy podle obcí Jihočeského kraje ve školním roce 2015/16

V Jihočeském kraji mohou žáci navštěvovat střední školy ve 25 městech Jihočeského kraje. Nejvíce jich je soustředěno do Českých Budějovic, Písku a Tábora. Alespoň dvě školy mělo každé ze 17 center SO ORP a kromě nich byla alespoň jedna střední škola v dalších 8 městech.

V posledních deseti letech se počet žáků středních škol snižoval kvůli nízké porodnosti devadesátých let minulého století. Celkový počet žáků středních škol během deseti let klesl o víc než čtvrtinu a počet žáků denního studia o 23,5 %. Úbytek počtu žáků zaznamenala jak gymnázia a střední odborné školy zakončené maturitou, tak učiliště, zejména však nástavby (počet žáků nástavbového studia se za deset let snížil víc než o polovinu). Pouze střední vzdělávání v délce jednoho či dvou let, které neposkytuje ani výuční list ani maturitní certifikát a zahrnující i praktické školy, svou kapacitu mírně rozšířilo. Počet jeho žáků je však ve srovnání s ostatními typy středního vzdělávání zanedbatelný – v kraji se jedná o cca stovku žáků.

Hluběji než počet žáků klesl za deset let počet nově přijatých do 1. ročníku (téměř o 30 %) a počet absolventů (o víc než třetinu).

Ve struktuře žáků středních škol tvoří v Jihočeském kraji největší část žáci středních odborných škol s maturitou – stabilně cca 44 %. Zvýšil se podíl žáků gymnázií a naopak se snížil podíl učňů a především podíl žáků nástavbového studia.

Kraj se nijak výrazně neodlišuje od celorepublikového složení žáků přijatých do prvního ročníku. Mezi žáky přijatými do 1. ročníků středních škol denního studia připadalo ve školním roce 2016/17 na střední odborné vzdělávání s maturitou shodně s celorepublikovou strukturou 43,7 %. Poněkud vyšší byl v kraji podíl žáků přijatých na učňovské školy 28,7 % (v ČR 28,1 %) a nástavby 6,0 % (v ČR 5,1 %). Naopak podíl žáků přijatých do 1. ročníku gymnázií – 20,9 % byl nižší (v ČR 22,1 %).

Tab. 2.4 Střední školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	36 372	36 165	35 553	33 952	32 101	30 433	28 972	28 134	27 586	27 076
z toho dívky (%)	48,5	48,7	48,8	48,4	48,6	48,6	48,5	48,4	48,3	48,2
z toho v denní formě vzdělávání (%)	93,9	93,5	93,7	93,7	94,5	95,0	95,2	95,5	95,8	96,5
v tom podle druhu vzdělávání (%):										
střední vzdělávání	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4
střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾	23,1	22,0	21,8	21,7	22,0	22,4	22,5	22,6	22,3	22,3
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (všeobecné)	24,7	24,9	24,9	25,2	25,8	26,4	27,2	27,6	28,2	28,7
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾	43,3	44,1	44,6	44,4	44,3	43,9	43,3	43,4	43,7	43,7
nástavbové studium	8,7	8,9	8,5	8,4	7,7	7,1	6,8	6,1	5,5	5,0
Nově přijatí do 1. ročníku	10 196	10 176	9 872	8 853	8 286	8 004	7 719	7 534	7 357	7 205
Absolventi	7 996	8 224	7 803	7 200	7 109	6 759	5 960	5 400	5 114	.
v tom podle druhu vzdělávání (%):										
střední vzdělávání	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,2	0,4	0,4	0,6	.
střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾	28,3	27,4	25,2	27,4	27,8	27,2	29,3	29,4	29,2	.
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (všeobecné)	19,7	18,9	19,7	21,0	21,4	21,2	22,8	22,7	24,9	.
střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾	41,0	41,9	44,4	42,9	43,6	45,0	41,1	42,5	41,1	.
nástavbové studium	10,7	11,4	10,3	8,3	6,8	6,4	6,4	4,9	4,3	.

¹⁾ včetně zkráceného studia

Z absolventů středních škol Jihočeského kraje ve školním roce 2015/16 ukončilo školu 70,2 % maturitní zkouškou, ve srovnání s celorepublikovým podílem (71,0 %) to bylo sice méně, ale v žebříčku krajů to znamená pátý nejvyšší podíl. Největší podíl maturantů mělo Hlavní město Praha (80,6 %) a nejnižší Pardubický kraj (66,1 %).

Tab. 2.5 Střední školy – žáci podle formy vzdělávání a věku

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci v denní formě vzdělávání	34 158	33 832	33 328	31 823	30 323	28 922	27 591	26 857	26 432	26 127
v tom ve věku (%):										
do 14 let	6,2	6,5	6,4	6,7	7,0	7,3	7,8	8,2	8,3	8,3
15–19 let	89,8	89,5	89,7	88,6	87,6	86,2	84,8	84,5	84,8	85,4
20–24 let	3,9	3,8	3,8	4,6	5,2	6,2	7,1	6,8	6,4	5,8
25 let a starší	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
Žáci v ostatních formách vzdělávání	2 214	2 333	2 225	2 129	1 778	1 511	1 381	1 277	1 154	949
z toho ve věku (%):										
20–24 let	18,9	22,2	22,5	21,8	20,4	22,7	24,2	22,1	22,4	23,3
25 let a starší	74,3	71,3	71,7	74,3	75,4	73,8	72,3	74,5	74,0	72,9

Většina žáků navštěvuje denní studium. Zájem o ostatní formy vzdělávání (večerní, dálkové, distanční a kombinované) výrazně klesá. V Jihočeském kraji se podíl žáků v ostatních formách studia na celkovém počtu žáků snížil během deseti let z 6,1 % v roce 2007/08 na 3,5 % v roce 2016/17. Mezi žáky denního studia tvořila většinu mládež ve věku 15–19 let. Jejich podíl se však snižoval ve prospěch žáků mladších i starších. Žáci v ostatních formách studia byli z valné části ve věku 25 a více let.

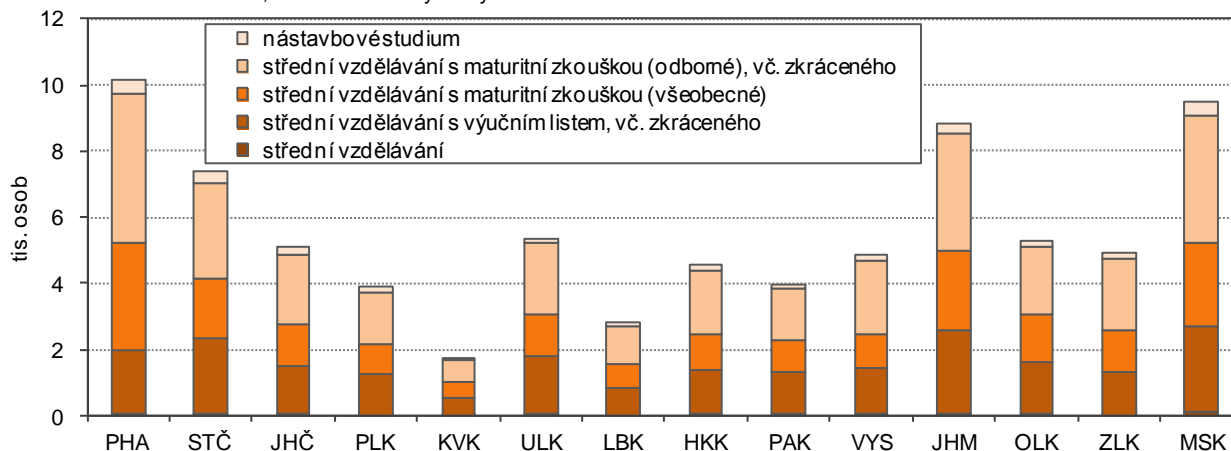
Ze struktury žáků středních škol podle pohlaví je patrné, že chlapci i dívky preferovali střední odborné školy ukončené maturitou (chlapci 42 %, dívky 45 %). Jako druhé nejčastější pak chlapci volili střední vzdělávání s učňovským listem (29 %), kdežto dívky volily gymnázia (35 %). Vlivem této odlišné preference vzniká výrazný rozdíl mezi chlapci a dívkami v celkovém podílu maturitních oborů. Ve školním roce 2016/17 vzdělávání ukončené maturitou navštěvovalo 71 % chlapců a 84 % dívek.

V mezikrajském srovnání se podle podílu žáků maturitních oborů Jihočeský kraj umístil uprostřed žebříčku krajů. Nejvyšší podíl dívek i chlapců navštěvujících vzdělávání s maturitou mělo Hlavní město Praha (90,3 %, resp. 83,1 %), nejnižší podíl dívek v maturitních oborech měl Karlovarský kraj (80,1 %), u chlapců Ústecký kraj (66,8 %).

V ČR ve školním roce 2015/16 absolvovalo střední školu celkem 78,4 tis. žáků, nejvíce absolventů měly pražské školy (více než 10 tis.), 9,5 tis. absolventů opouštělo školy v Moravskoslezském kraji. Na školách v Jihočeském kraji absolvovalo 5,1 tis. žáků, to je v mezikrajském srovnání sedmý nejvyšší počet a 6,5 % z celkového počtu absolventů ČR. Počty absolventů jen do určité míry korespondují s počtem obyvatel v juniorském věku, protože žáci mohou do škol dojíždět přes hranice kraje.

Graf 2.6 Absolventi středních škol podle druhu vzdělávání a krajů ve školním roce 2015/16

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ve struktuře absolventů středních škol mělo nejvyšší podíl absolventů gymnázií Hlavní město Praha – 32 %, nejvyšší podíl absolventů středních odborných škol s maturitou Kraj Vysočina – 46 %, absolventů nástavbového studia Středočeský kraj – 5 % a absolventů s výučním listem Pardubický kraj – 33 %. Sečteme-li všechny absolventy s maturitní zkouškou, pak jejich podíl byl výrazně nejvyšší v hlavním městě – 81 %, s odstupem za ním druhé místo obsadil Zlínský kraj se 73 %. Nejmenší podíl absolventů s maturitou byl v Pardubickém kraji 66 %. Jihočeský kraj se 70% podílem absolventů s maturitou zařadil v žebříčku krajů na páté místo.

Gymnázia

Gymnázia jsou všeobecně vzdělávací školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou. V českém školském systému jsou osmiletá a šestiletá gymnázia (víceletá gymnázia) a gymnázia čtyřletá.

Tab. 2.6 Střední školy vyučující obory gymnázií

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	8 983	8 991	8 866	8 549	8 270	8 028	7 872	7 768	7 775	7 766
z toho dívky (%)	59,3	59,6	60,2	59,9	59,7	59,2	59,1	59,0	58,7	58,5
z toho v denní formě vzdělávání (%)	100,0	100,0	99,98	99,96	99,92	99,95	99,96	99,97	99,92	99,96
v tom podle délky vzdělávání (%):										
4 roky	40,3	40,7	40,4	40,6	39,7	38,1	37,4	36,2	35,8	35,9
6 let	10,3	10,5	11,2	10,6	11,0	11,4	12,2	13,0	13,4	13,7
8 let	49,5	48,8	48,4	48,8	49,3	50,5	50,4	50,8	50,8	50,4
Nově přijatí do 1. ročníku	1 600	1 680	1 537	1 481	1 427	1 439	1 412	1 411	1 388	1 437
Absolventi	1 578	1 556	1 540	1 510	1 522	1 433	1 356	1 228	1 271	.
v tom podle délky vzdělávání (%):										
4 roky	55,8	58,1	56,9	56,8	58,9	55,4	56,9	53,8	51,9	.
6 let	9,3	7,6	7,9	8,7	9,1	9,4	9,8	10,5	11,0	.
8 let	34,9	34,3	35,3	34,6	32,1	35,2	33,3	35,7	37,1	.

Počet žáků gymnázií se sice od školního roku 2009/10 kvůli úbytku dětí v gymnaziálním věku snižoval, ale jak již bylo zmíněno dříve, při výběru střední školy se mezi žáky preference studia na gymnáziu zvyšuje.

Zatímco počet žáků všech středních škol za deset let se snížil o víc než 25 %, úbytek žáků gymnázií byl mělčí – 13,5 %. Klesl počet žáků čtyřletých (- 23 %) a osmiletých (- 12 %) gymnázií, ale vzrostl počet žáků šestiletých gymnázií (+ 16 %). Tento vývoj se promítl do struktury žáků – posílil podíl žáků šestiletých a osmiletých gymnázií a snížil se podíl čtyřletých cyklů.

Mezi žáky gymnázií převládají dívky, v roce 2009/10 jich bylo 60 %, v dalších letech se však již jejich podíl zvolna snižoval na současných 58,5 %. Naprostá většina žáků realizuje docházku denní formou vzdělávání, výjimky jsou ojedinělé.

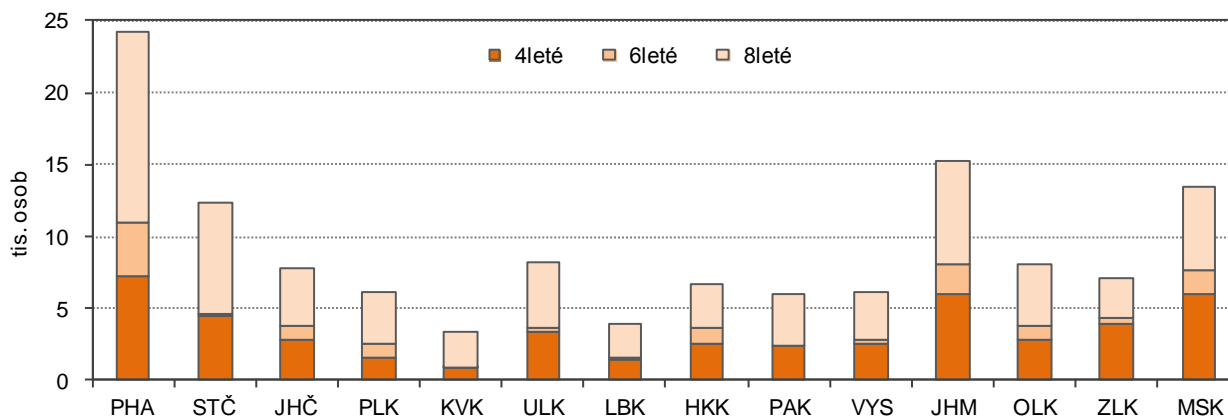
Počet nově přijatých do prvního ročníku od roku 2009/10 několik let prudčeji klesal a od roku 2011/12 kolísá zpravidla těsně nad úrovní 1 400 žáků. Tento vývoj ovlivnili zejména přijetí do čtyřletých cyklů. Zatímco v roce 2008/09 jich bylo bezmála 950, v roce 2016/17 to bylo méně než 700. Počet přijatých na šestiletá gymnázia se spíše zvyšoval a na osmiletá gymnázia kolísá, v roce 2016/17 bylo do primy šestiletého cyklu přijato 190 a do osmiletého 549 žáků.

Počet absolventů gymnázií se prakticky po celé uplynulé desetiletí snižoval (s výjimkou dvou jednoletých výkyvů) a vzhledem k vývoji přijatých do prvního ročníku se nedá očekávat, že by se tento trend v nejbližších letech změnil.

Ve srovnání s ČR má Jihočeský kraj mezi středoškoláky nižší podíl žáků gymnázií (kraj 28,7 %, ČR 30,4 %). Z krajů se výrazně vyšším podílem (38,4 %) odlišuje hlavní město. Pražská gymnázia navštěvovalo v roce 2016/17 více než 24 tis. žáků, to je 19 % z celorepublikového počtu.

Graf 2.7 Žáci gymnázií podle délky vzdělávání a krajů ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Mezi regiony se ve skladbě žáků gymnázií podle délky vzdělávání Jihočeský kraj asi nejvíc blíží celorepublikové struktuře (v ČR podíl žáků čtyřletých gymnázií 37,3 %, šestiletých 10,0 %, osmiletých 52,7 %). Nejvyšší podíl žáků čtyřletých gymnázií a nejnižší podíl žáků osmiletých gymnázií měl Zlínský kraj (54,5 % a 39,5 %). Naopak nejnižší podíl žáků čtyřletých gymnázií a nejvyšší podíl žáků osmiletých gymnázií měl Karlovarský kraj (24,9 % a 72,7 %). Podíl žáků šestiletých gymnázií byl nejvyšší v Královéhradeckém kraji (17,7 %) a nejnižší – nulový – v sousedním Pardubickém kraji.

Střední odborné školy

Tyto školy poskytují následující druhy vzdělávání: střední vzdělávání, střední vzdělávání s výučním listem, střední vzdělávání s maturitní zkouškou odborné, zkrácené studium střední s výučním listem nebo zkrácené střední vzdělávání s maturitní zkouškou.

V uplynulém desetiletí počty žáků středních odborných škol celkem i podle jednotlivých druhů poskytovaného vzdělávání klesaly, výjimkou byly pouze prosté střední školy, které svou malou kapacitu rozšířily. Celkem se za deset let počet žáků středních odborných škol snížil o 26 %. Počty žáků středních odborných škol s maturitou klesly o 25 % a ještě hlubší byl pokles počtu žáků učňovských škol – o 28 %. Ve struktuře žáků středních škol, jak již bylo zmíněno dříve, se podíl žáků středního vzdělávání zakončeného odbornou maturitní zkouškou téměř nezměnil, snížil se však podíl učňů a naopak se zvýšil nepatrný podíl žáků středních škol.

Tab. 2.7 Střední školy vyučující obory odborného vzdělání bez nástavbového studia

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	24 210	23 958	23 682	22 538	21 352	20 231	19 134	18 662	18 296	17 963
Nově přijatí do 1. ročníku	6 957	6 927	6 844	5 950	5 645	5 467	5 351	5 282	5 230	5 096
Absolventi	5 565	5 728	5 457	5 090	5 104	4 895	4 220	3 907	3 624	.
Střední vzdělávání										
Žáci celkem	67	63	77	79	64	62	71	95	113	117
z toho dívky (%)	67,2	71,4	62,3	53,2	53,1	46,8	49,3	45,3	46,9	47,0
z toho v denní formě vzdělávání (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nově přijatí do 1. ročníku	36	36	52	49	37	41	38	49	37	41
Absolventi	26	31	24	32	29	15	26	22	32	.
Střední vzdělávání s výučním listem ¹⁾										
Žáci celkem	8 404	7 961	7 762	7 374	7 058	6 817	6 509	6 355	6 141	6 025
z toho dívky (%)	33,1	33,5	33,1	32,6	31,3	31,7	31,8	33,1	33,1	33,5
z toho v denní formě vzdělávání (%)	99,5	99,2	99,1	99,3	99,2	98,6	98,4	98,5	98,6	98,5
Nově přijatí do 1. ročníku	2 804	2 725	2 695	2 347	2 340	2 232	2 131	2 119	2 060	2 016
Absolventi	2 264	2 251	1 970	1 971	1 977	1 839	1 747	1 590	1 491	.
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) ¹⁾										
Žáci celkem	15 739	15 934	15 843	15 085	14 230	13 352	12 554	12 212	12 042	11 821
z toho dívky (%)	51,8	51,1	51,2	50,6	51,4	51,7	51,3	50,3	50,0	49,9
z toho v denní formě vzdělávání (%)	97,4	97,4	97,3	96,9	96,9	96,9	96,7	96,8	96,7	97,6
Nově přijatí do 1. ročníku	4 117	4 166	4 097	3 554	3 268	3 194	3 182	3 114	3 133	3 039
Absolventi	3 275	3 446	3 463	3 087	3 098	3 041	2 447	2 295	2 101	.

¹⁾ včetně zkráceného studia

Střední vzdělávání v délce jednoho či dvou let, které neposkytuje ani výuční list ani maturitní certifikát a zahrnuje i praktické školy, je jen okrajová forma vzdělávání. Do prvního ročníku bývá nově přijato kolem 50 žáků a v uplynulém desetiletí ze škol každým rokem odcházelo cca 30 absolventů.

Střední vzdělávání s výučním listem je doménou chlapců, dívky se na počtu žáků podílejí třetinou. Většina žáků navštěvuje školu v řádné denní formě vzdělávání. Podíl žáků ostatních forem vzdělávání a podíl žáků zkráceného studia je nepatrný. Počet nově přijatých žáků na učňovské školy se během deseti let snížil o 28 %, počet absolventů klesl o 34 %.

Mezi žáky středního odborného vzdělávání s maturitou je v posledních třech letech počet dívek a chlapců vyrovnaný, dříve zde byla mírná převaha chlapců. Opět převažují žáci v denní formě vzdělávání, podíl v ostatních formách vzdělávání se pohybuje od 2,4 do 3,3 %. Podíl žáků ve zkrácené formě studia je minimální (0,4 %). Počet nově přijatých žáků na odborné školy s maturitou se za deset let snížil o 26 %, počet absolventů klesl o 36 %.

Střední školy vyučující obory nástavbového studia

Nástavbové studium je určeno zpravidla absolventům učebních oborů s výučním listem, kteří mají studijní ambice, chtějí si prohloubit a rozšířit znalosti a získat maturitní vzdělání.

Počet žáků nástavbového studia se v Jihočeském kraji prudce snížil, za deset let o 58 %. Mezi žáky mírně převažují chlapci. Do roku 2011/12 většina žáků školu navštěvovala v jiných formách vzdělávání, od roku 2012/13 volili žáci častěji denní formu vzdělávání. Polevující zájem o nástavbové školy dokládá pokles počtu žáků přijatých do prvního ročníku za deset let o 59 %. Počet absolventů nástavbového studia v roce 2015/16 se proti roku 2007/08 snížil o 74 %.

Tab. 2.8 Střední školy vyučující obory nástavbového studia

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	3 179	3 216	3 005	2 865	2 479	2 174	1 966	1 704	1 515	1 347
z toho dívky (%)	41,9	43,0	43,3	43,2	44,4	43,8	43,5	44,0	44,1	40,8
z toho v denní formě vzdělávání (%)	44,3	42,6	42,5	43,7	48,9	54,2	56,5	53,4	56,3	57,8
Nově přijatí do 1. ročníku	1 639	1 569	1 491	1 422	1 214	1 098	956	841	739	672
Absolventi	853	940	806	600	483	431	384	265	219	.

Konzervatoře

Konzervatoře rozvíjí znalosti, dovednosti a schopnosti žáků, které získali v základním a základním uměleckém vzdělávání, poskytují všeobecné vzdělávání a připravují je pro výkon uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, zpěv, tanec a hudebně dramatické umění. Vzdělávání v konzervatoři je šestileté (popř. osmileté – obor tanec – navazující na 1. stupeň základního vzdělávání) a zpravidla se ukončuje absolutoriem. Žáci však mohou ukončit vzdělávání také maturitní zkouškou.

Počet žáků konzervatoře v Jihočeském kraji byl nejvyšší v roce 2010/11, kdy ji navštěvovalo 171 žáků, poté pět let klesal a v roce 2016/17 se mírně zvýšil na 148. Do prvního ročníku konzervatoře bylo přijímáno méně než 40 žáků a počet absolventů kolísal v rozmezí 12 až 27. Konzervatoř v kraji navštěvují žáci pouze denní formou studia.

V celé České republice se na rozdíl od vývoje v kraji počet žáků konzervatoře zvyšoval již od roku 2012/13, a to díky oborům v hlavním městě. Praha, která má 8 z 18 konzervatoří ČR, se na celorepublikovém počtu konzervatoristů podílí v současnosti 45 %. Větší počet žáků konzervatoře má ještě Jihomoravský a Moravskoslezský kraj, které se na celorepublikovém počtu žáků podílí 13 %, resp. 12 %. Podíl Jihočeského kraje představuje necelá 4 %. Jihočeský kraj se v mezikrajském srovnání umístil až na osmém místě z devíti krajů s konzervatoří, v pěti krajích konzervatoř není.

Vyšší odborné a vysoké školy

Ti, kdo získali vzdělání ukončené maturitní zkouškou, mohou pokračovat na terciární úrovni vzdělávání, a to buď na vyšších odborných školách (VOŠ), nebo na vysokých školách. Kromě toho mají absolventi s maturitní zkouškou možnost rozšířit si kvalifikaci v postsekundárních programech středních škol v tzv. zkráceném studiu (zahrnutí v části střední odborné vzdělávání – viz výše).

Vyšší odborné školy

Ve srovnání se studiem na vysokých školách jsou obory vzdělávání na VOŠ zaměřeny především na praktickou profesní orientaci a trvají zpravidla 3 roky. Úspěšný absolvent VOŠ má právo používat titul diplomovaný specialista (DiS.).

Tab. 2.9 Vyšší odborné školy

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Studenti celkem	2 659	2 355	2 269	2 214	2 114	2 010	1 905	1 764	1 506	1 305
z toho ženy (%)	53,1	54,1	52,8	50,5	49,0	48,5	49,6	47,4	48,1	48,7
z toho v denní formě vzdělávání (%)	81,1	76,7	76,3	77,0	75,5	74,1	70,1	67,6	65,3	62,9
v tom ve věku (%):										
do 19 let	11,5	9,7	9,7	10,2	8,7	8,1	7,8	7,0	6,4	6,4
20–24 let	71,6	70,1	69,6	69,2	72,1	71,6	68,9	67,7	67,5	64,4
25–29 let	6,9	7,9	7,9	6,9	7,4	7,5	9,9	11,0	11,7	14,4
30 a více let	9,9	12,2	12,7	13,8	11,7	12,8	13,5	14,3	14,3	14,6
Nové přijetí do 1. ročníku	1 211	885	910	924	917	801	826	691	591	449
Absolventi	645	510	524	530	384	459	352	390	271	.

Počet žáků VOŠ se v letech 1996/97 až 1999/2000 prudce zvýšil, jednak vlivem demografických změn a jednak vlivem rostoucího zájmu o dosažení vyššího vzdělání. Po roce 2000 však počet žáků kolísal a později již jen klesal – v Jihočeském kraji tento zlom přišel v roce 2008/09 a v celé České republice o tři roky později.

Za posledních deset let se počet studentů VOŠ v kraji snížil na polovinu, počet nově přijatých do prvního ročníku klesl o víc než 60 %. Mezi studenty klesl podíl dívek a také těch, kteří navštěvují školu formou denního studia.

Zatímco v denní formě vzdělávání se počet studentů propadl za deset let o 62 %, v ostatních formách studia (večerní, dálkové, distanční a kombinované) klesl o necelá 4 %. Podíl studentů v ostatních formách vzdělávání na celkovém počtu studentů se díky tomu významně zvýšil; zatímco před dvaceti lety představoval jen 5 %, před deseti lety jich byla již téměř pětina a poslední dva roky víc než jedna třetina ze všech studentů. To mělo za následek i změny ve věkové skladbě studentů, snížil se podíl studentů v mladších věkových kategoriích a naopak se zvýšil podíl studentů vyšších věkových kategorií.

Mezi studenty v denní formě studia převažují ti ve věku 20–24 let a jejich podíl se za deset let příliš nezměnil. Klesl podíl studentů do 19 let, naproti tomu se zvýšil podíl studentů starších kategorií. Ostatní formy vzdělávání navštěvují především studenti ve věku 30 a více let.

V Jihočeském kraji nabízí studium na VOŠ všechny okresy kromě českokrumlovského a jindřichohradeckého. Nejvíce možností je v okrese České Budějovice, na který připadá bezmála polovina studentů VOŠ v kraji. V okresech navštěvuje většina studentů VOŠ v řádné denní docházce, pouze v okrese Strakonice převažují studenti v ostatních formách vzdělávání (téměř 60 %).

Vysoké školy

Soustavu vysokých škol tvoří veřejné, soukromé a státní vysoké školy. V následujícím textu byly využity informace o veřejných a soukromých vysokých školách ze systému SIMS (Sdružené informace matrik studentů), ve které jsou počty studentů vykazovány k 31. 12. a počty absolventů za celý kalendářní rok.

Počet studentů veřejných a soukromých vysokých škol se během deseti let (od roku 2000/01 do roku 2010/11) zvýšil v České republice víc než dvojnásobně, v roce 2011/12 však začal klesat a tento trend dosud trvá. Ze současných 311 tis. studentů studujících na vysokých školách v ČR mělo téměř 40 tis. (13 %) bydliště v zahraničí. Zahraničních posluchačů na VŠ v České republice stále přibývá, od začátku století se jejich počet zvýšil 5krát.

Studenti s trvalým bydlištěm v Jihočeském kraji se na počtu studentů ČR podíleli 7 %. Na veřejných a soukromých vysokých školách v ČR v roce 2016/17 studovalo 18,2 tis. Jihočechů. Od začátku století, kdy jich na VŠ studovalo téměř 11 tis., se jejich počet až do roku 2011/12 zvyšoval, tehdy dosáhl 23,5 tis. (vzhledem k tomu, že někteří studenti studují zároveň veřejnou i soukromou školu, je součet studentů za veřejné a soukromé školy vyšší než počet studentů celkem). Zlom ve vývoji nastal ve srovnání s celorepublikovým trendem o rok později, počet posluchačů z Jihočeského kraje se začal snižovat v roce 2012/13 a nyní již pátým rokem klesá.

Tab. 2.10 Veřejné a soukromé vysoké školy – studenti státního občanství ČR

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Studenti státního občanství ČR¹⁾	19 347	21 075	22 465	23 230	23 522	23 128	22 133	20 503	19 084	18 156
z toho ženy (%)	55,8	56,9	57,2	57,6	57,4	57,6	57,8	57,4	57,0	56,8
z toho v prezenční formě studia (%)	77,1	74,2	73,6	72,8	72,7	73,4	74,8	75,3	75,1	75,0
v tom podle typu studijního programu (%):										
bakalářský	58,1	60,8	63,9	64,9	65,8	65,6	65,1	64,1	63,4	63,0
magisterský	23,2	18,2	13,9	11,1	9,5	8,5	8,1	7,9	8,1	7,7
magisterský navazující	14,1	17,0	18,5	20,1	20,9	22,1	22,6	23,5	23,7	24,3
doktorský	5,8	5,3	5,1	5,2	5,1	4,8	5,0	5,3	5,6	5,8
v tom ve věku (%):										
do 19 let	8,3	7,6	7,8	7,6	6,8	6,9	6,6	5,4	5,7	6,2
20–24 let	61,1	60,0	58,6	58,8	59,6	60,1	61,5	62,9	61,9	60,8
25–29 let	17,6	17,5	17,6	17,2	17,3	17,1	17,2	17,5	18,5	19,3
30 a více let	12,9	14,9	16,1	16,4	16,3	15,8	14,7	14,2	13,9	13,7

¹⁾ s bydlištěm v kraji; ve fyzických osobách, tj. každý student je uveden jen jednou, celkový počet studentů tak nemusí souhlasit se součty za jednotlivé typy studijních programů

Mezi studenty převažují ženy s podílem mezi 56 % a 58 %. Tři čtvrtiny studentů školu navštěvují v prezenční formě studia.

Nejvíce studentů je zapsáno na bakalářský studijní program. Jejich podíl se zpočátku mírně zvyšoval na úkor magisterského a doktorského programu a od roku 2009/10 se pohybuje nad 63 %. V magisterském programu studuje více než 30 % studentů, přitom stále větší podíl tvoří posluchači v magisterském navazujícím na bakalářský program, zatímco podíl studentů v magisterském programu klesá. Nejméně studentů je zapsáno na doktorský studijní program, z celkového počtu jihočeských studentů méně než 6 %.

Ve srovnání s ostatními regiony měl aktuálně Jihočeský kraj spolu s Ústeckým největší podíl studentů zapsaných na bakalářské programy, nejnižší podíl těchto programů měla Praha (54,2 %). Jihočeský kraj měl nejmenší podíl studentů v magisterském programu, tento podíl byl nejvyšší u studentů s trvalým bydlištěm v Královéhradeckém kraji (10,0 %). Podíl studujících magisterský navazující program měl Jihočeský kraj druhý nejnižší (po studentech z Ústeckého kraje), nejvyšší byl u studentů z Prahy (27,5 %). Praha měla výrazně nejvyšší podíl studentů doktorského programu (11,1 %), naopak nejmenší byl jejich podíl v Karlovarském a Ústeckém kraji (4,9 %).

Jihočeští vysokoškolští studenti jsou většinou ve věku 20–24 let a jejich podíl je víceméně stabilní. V posledních deseti letech se mezi studenty poněkud zvýšil podíl věkové skupiny 25–29 let, naproti tomu ubývá mladších 20 let a starších 30 let.

Tab. 2.11 Veřejné a soukromé vysoké školy – absolventi státního občanství ČR

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Absolventi státního občanství ČR¹⁾	3 616	3 963	4 554	5 252	5 406	5 433	5 388	5 355	4 837	4 571
z toho ženy (%)	57,3	56,9	59,8	60,3	62,6	62,6	62,0	61,6	62,4	60,7
z toho v prezenční formě studia (%)	79,4	79,0	75,6	73,5	71,3	72,7	73,3	72,7	75,4	76,9
v tom podle typu studijního programu (%):										
bakalářský	50,2	52,8	54,5	57,7	57,0	58,2	57,1	57,0	55,6	55,5
magisterský	32,5	23,7	17,3	12,9	11,1	8,7	7,3	6,5	5,6	5,7
magisterský navazující	14,4	20,5	25,7	27,7	29,8	31,0	34,2	34,5	37,1	36,6
doktorský	3,0	3,1	2,6	1,6	2,3	2,2	1,7	2,1	1,8	2,2

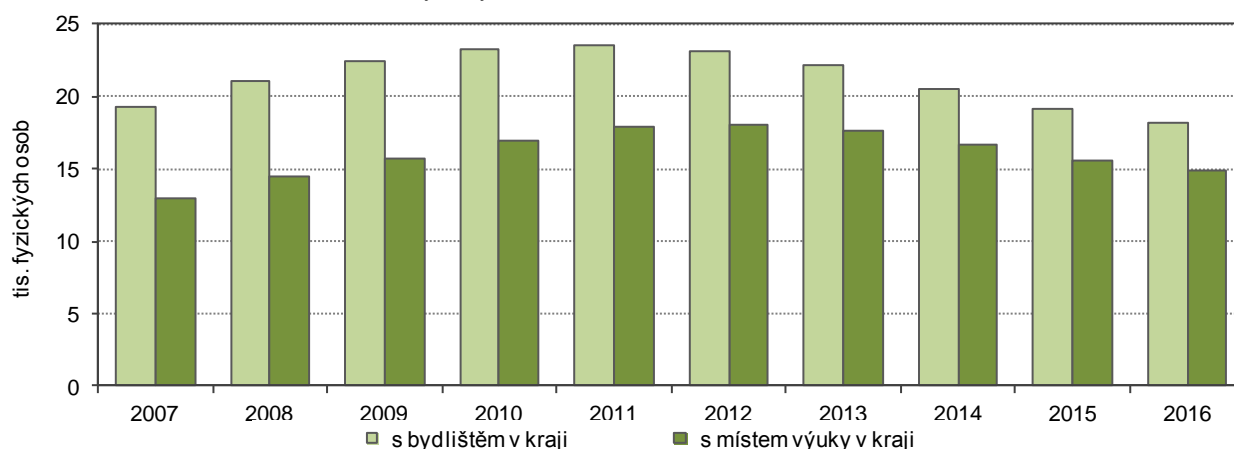
¹⁾ s bydlištěm v kraji; ve fyzických osobách, tj. každý absolvent je uveden jen jednou, celkový počet absolventů tak nemusí souhlasit se součty za jednotlivé typy studijních programů

Počet absolventů vysokých škol s trvalým bydlištěm v Jihočeském kraji se zvyšoval až do roku 2012, kdy na školách v ČR absolvovalo 5 433 Jihočechů. V posledních čtyřech letech počet absolventů klesá.

Mezi absolventy je víc žen než mužů, od roku 2010 jejich podíl převyšuje 60 %. Většina absolventů je z prezenční formy studia. Z ostatních forem studia v roce 2016 vyšlo 23 % absolventů, přičemž v letech 2010 až 2014 byl jejich podíl vyšší. V těchto letech se podíl absolventů bakalářského programu pohyboval nad 57 %. V posledních letech klesl na cca 55,5 %. Podíl absolventů magisterských programů včetně navazujícího se během uplynulého desetiletí poněkud snížil, přičemž výrazně klesl podíl magisterského a zvýšil se podíl absolventů magisterského navazujícího studia. V rámci doktorského studijního programu absolvovalo v posledních deseti letech 86 až 125 Jihočechů, jejich podíl na absolventech VŠ se poněkud snížil.

Graf 2.8 Studenti veřejných a soukromých vysokých škol (státního občanství ČR)

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

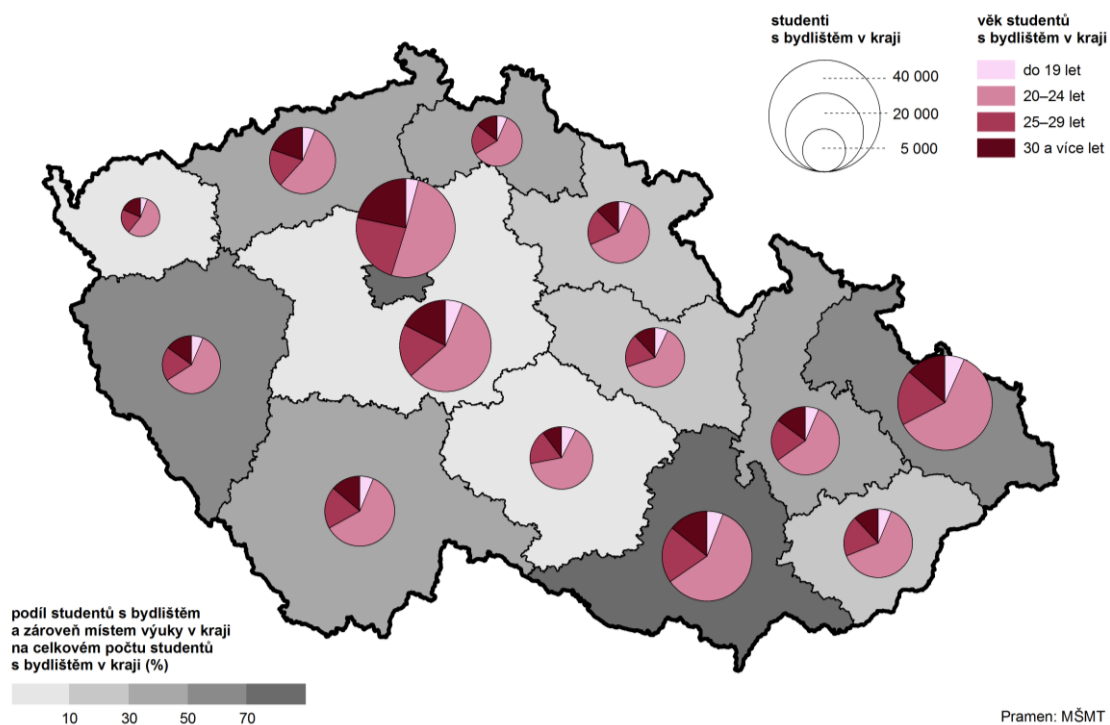

V dosavadním textu jsme vycházeli z počtu studentů, resp. absolventů českých vysokých škol podle trvalého bydliště. Statistiky však také nabízejí údaje podle místa výuky. V roce 2001 v Jihočeském kraji studovalo více než 7 tis. studentů (z toho 1 % cizinců). Jejich počet se zvyšoval až do roku 2012 na 18,0 tis. studentů (2,6 % cizinců) a v posledních čtyřech letech klesal. V roce 2016 studovalo v Jihočeském kraji 15,5 tis. studentů, z toho bylo 14,9 tis. studentů se státním občanstvím ČR, studenti s jiným státním občanstvím se na počtu studentů podíleli 4,2 %.

Ze studentů se státním občanstvím ČR, kteří mají trvalé bydliště v Jihočeském kraji, jich přímo v kraji ke konci roku 2016 studovala necelá polovina – 49,3 %. Největší podíl studentů s bydlištěm a zároveň místem výuky v kraji má díky široké nabídce vysokých škol Hlavní město Praha (87,5 %) a Jihomoravský kraj (76,0 %). Naopak minimální podíl má Středočeský kraj (3,3 %).

Podle místa studia nejvíc studentů navštěvovalo vysoké školy v hlavním městě (97,5 tis. studentů se státním občanstvím ČR a 21,0 tis. studentů s jiným státním občanstvím), v Jihomoravském (53,4 tis. a 13,5 tis.) a Moravskoslezském (25,4 tis. a 1,9 tis.) kraji. Nejméně osob studovalo na VŠ v kraji Karlovarském.

Ktg. 2.6 Studenti veřejných a soukromých vysokých škol (státního občanství ČR) podle krajů k 31. 12. 2016

Podle kraje trvalého bydliště měly největší počet studentů se státním občanstvím ČR Hlavní město Praha (36,1 tis.) a kraje Moravskoslezský (33,2 tis.) a Středočeský (31,0 tis.), nejméně studentů pocházelo z nejmenšího Karlovarského kraje (5,4 tis.). Stejně jako u Jihočeského kraje jsou ve všech krajích studenti většinou ve věku 20–24 let. Nejmenší podíl této skupiny (50,6 %) a také skupiny do 19 let má Hlavní město Praha, která má naopak regionálně nejvyšší podíl starších věkových skupin studentů (23,5 % a 21,7 %), což může souviset s již zmiňovaným vyšším podílem studentů doktorské formy studia. Naopak relativně nejmladší studenty mezi regiony má především Kraj Vysočina a také kraj Pardubický.